

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

dreamstime

گروه بندی گیاهان باغبانی

۱- از نظر چرخه زندگی

- ۱-۱ یکساله ها (اسفناج، کاهو و اطلسی)/گوجه فرنگی و بادمجان سردسیری
- ۱-۲ دو ساله ها : فصل اول رویشی، فصل دوم زایشی (کرفس، پیاز و شب بو)
- ۱-۳ چندساله ها

- ✓ چندساله های علفی (مارچوبه، ریواس، نعنا و کوکب)
- ✓ چندساله های چوبی (درختان میوه)

۲- از نظر شرایط محیطی

۲-۱ مقاومت به سرمای زمستانه

- ✓ حساس (هندوانه، گوجه فرنگی)
- ✓ نیمه حساس (مرکبات)
- ✓ مقاوم (درختان میوه مناطق معتدله)

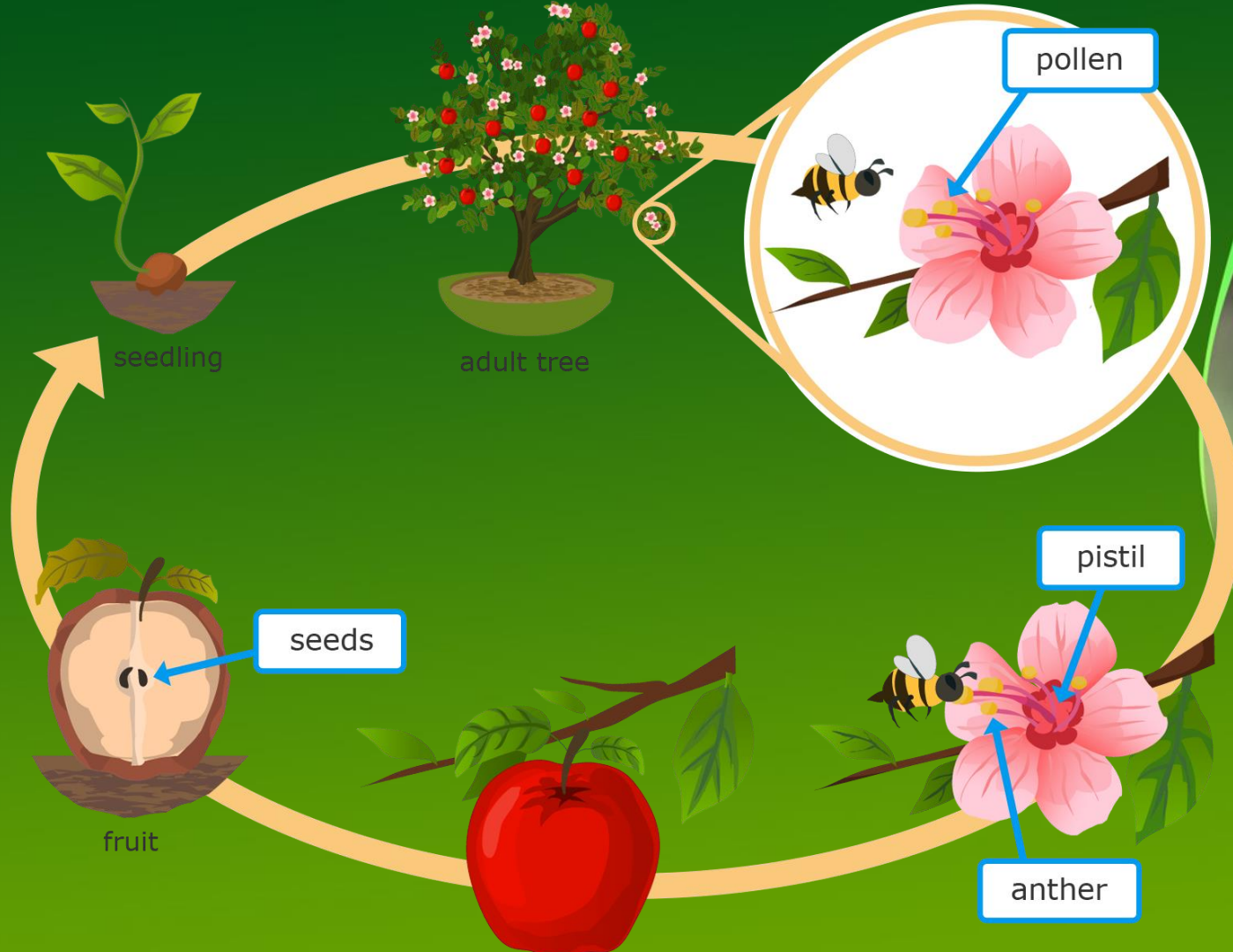

چرخه زندگی گیاهان

نوع گیاه	مدت زندگی	مراحل چرخه زندگی	مثال ها
گیاهان یک ساله	یک فصل رشد (چند ماه)	۱. جوانه زنی ← رشد رویشی ← گلدهی ← تولید بذر ← مرگ گیاه	لوبیا، عدس، نخود، گل آهار، گندم، جو، ذرت. فلفل دلمه، گوجه فرنگی، بادمجان
گیاهان دوساله	دو فصل رشد (۲ سال)	سال اول: جوانه زنی، رشد رویشی ← خواب زمستانی ← سال دوم: رشد مجدد ← گلدهی ← بذر ← مرگ	هویج، چغندر، کلم قمری، جعفری، گل انگشتانه
گیاهان چندساله	بیش از دو سال	رشد مداوم سالانه بدون مرگ پس از تولید بذر ← برخی گل می دهند هر سال یا چند سال یک بار خرما	درختان میوه و درختان جنگلی، رز، شمشاد، نعنای، اسطوخودوس، خرما

گیاهانی که در یک سال چرخه زندگی خود را کامل میکنند

گیاهان چندساله:

ممکن است سال‌ها زنده
بمانند.

دارای دوره نابالگی
(Juvenile phase)
طولانی

معمولاً چند بار تولید گل
و بذر داشته باشند، بدون
اینکه از بین بروند.

گروه بندی گیاهان باغبانی

۳- از نظر عادت رشد

۳-۱ چوبی

- ✓ درخت
- ✓ درختچه
- ✓ خزنده

۳-۲ علفی

- ✓ علف (شمعدانی و اطلسی)
- ✓ پیچ (بیاره) (هندوانه و کدو)

A. خزان دار

B. همیشه سبز

گروه بندی گیاهان باغبانی

۴- گروه بندی علمی

بر اساس نظریات لینه و داروین

۵- گروه بندی باغبانی

میوه، سبزی، زینتی، دارویی

۱-۵ میوه. تعریف گیاهشناسی، تعریف باغبانی

✓ میوه های مناطق معتدله

✓ میوه های مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری

✿ تعریف میوه از دیدگاه گیاهشناسی: (Botanical Definition)

میوه در گیاهشناسی، اندامی زایشی است که از رشد، تکامل و تمایز تخمدان گل ماده (گاهی با مشارکت سایر بخش‌های گل) پس از لقاح حاصل می‌شود و حاوی بذر یا بذرهایی برای ادامه نسل گیاه است.

✓ منشأ میوه: تخمدان گل

فرآیند شکل‌گیری: پس از لقاح (fertilization) یا گاهی بدون آن (در میوه‌های بکرزا (parthenocarpic))

• وظیفه اصلی: حفاظت از بذر و کمک به پراکنش آن

مثال‌های گیاهشناسی: گوجه‌فرنگی، خیار، بادمجان، فلفل، هندوانه، کدو همگی از نظر گیاهشناسی میوه هستند چون از تخمدان به وجود می‌آیند.

تعریف میوه از دیدگاه باغبانی: (Horticultural Definition):

در باغبانی و علوم تغذیه، میوه به بخش خوراکی و گوشتی یک گیاه چندساله اطلاق می‌شود که پس از گلدهی ایجاد شده و در به وجود آمدنش قسمت‌های مختلف گل موثر است. معمولاً طعمی شیرین یا مطبوع دارد و برای مصرف تازه یا فرآوری برداشت می‌شود. بنابراین خربزه و هندوانه و خیار و گوجه و بادمجان (یکساله) و ژوخه سیب زمینی که گل در به وجود آمدنش نقشی ندارد میوه به حساب نمی‌آیند یا در گروه سبزی‌ها هستند.

- میوه‌ها در دیدگاه باغبانی مزه شیرین یا مطلوب دارند. در مقابل سبزی‌ها که اغلب طعم ملایم یا تلخ دارند
- مثال‌های باغبانی: سیب، پرتقال، موز، هلو، توت‌فرنگی، انبه ← به عنوان میوه شناخته می‌شوند.
- گوجه‌فرنگی، خیار ← از دیدگاه باغبانی سبزی محسوب می‌شوند.

۱- میوه های درختی

- ✓ میوه های دانه دار (سیب، گلابی)
- ✓ میوه های هسته دار (گیلاس، آلو)
- ✓ میوه های مرکب (شاه توت و توت)
- ✓ میوه های خشکباری (فندق، گردو)

میوه های مناطق معتدله

۲- میوه های دانه ریز

- ✓ میوه های سته (حبه) (انگور)
- ✓ میوه های مجتمع (توت فرنگی)

میوه های مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری

۱- درختان همیشه سبز

✓ مرکبات

✓ نخيلات

✓ زيتون، انبه

۲- میوه های خزان دار

✓ انار، انجیر، پسته، خرما

۳- گیاهان علفی

✓ موز

✓ آناناس

سبزی ها ۱- گروه بندی بر اساس قسمت های خوراکی

- ✓ سبزی های ریشه ای
- ✓ سبزی های پیازی
- ✓ سبزی های غده ای
- ✓ سبزی های جالیزی
- ✓ سبزی های تیره کلم
- ✓ سبزی های سالادی
- ✓ سبزی های تیره سیب زمینی
- ✓ سبزی های تیره لوبیا
- ✓ سبزی های خوردنی
- ✓ متفرقه

نمونه‌ها	گروه سبزی‌ها
هویج، چغندر لبویی، شلغم، تربچه	سبزی‌های ریشه‌ای
پیاز، سیر، موسیر، پیازچه، تره‌فرنگی، تره ایرانی	سبزی‌های سوخی (پیازی)
سیب‌زمینی، سبزمینی ترشی	سبزی‌های ژوخه‌ای (غده‌ای)
خیار، هندوانه، انواع کدو، خربزه، طالبی	سبزی‌های جالیزی
کلم گل، کلم تکمه، کلم قمری، کلم سبز، کلم پیچ	سبزی‌های تیره کلم‌سانان
اسفناج، کرفس، جعفری، ریواس، چغندر برگ، تره، گشنیز، شنبلیله، شوید	سبزی‌های خورشی
کاهو، کاسنی، تره تیزک آبی	سبزی‌های سالادی
بادمجان، گوجه فرنگی، فلفل	سبزی‌های تیره سیب‌زمینی‌سانان
لوبیای چشم بلبلی، لوبیا، نخودفرنگی، باقالا، ماش، عدس، نخود ایرانی	سبزی‌های تیره لوبیا‌سانان
ریحان، مرزه، ترخون، شاهی، نعناع، تره ایرانی، تربچه	سبزی‌های خوردنی
ذرت بلال، مارچوبه، قارچ، بامیه، آرتیشو	متفرقه

۱- گروه بندی بر اساس مقاومت به سرمای زمستانه

✓ سبزی های فصل سرد

✓ سبزی های فصل گرم

جدول گروه‌بندی سبزی‌ها بر اساس پایداری در برابر سرمای زمستان

سبزی های فصل خنک		سبزی های فصل گرم	
پایدار	نیمه پایدار	حساس	خیلی حساس
مارچوبه	هویج	ذرت بلال	خیار
کلم بروکلی	کلم گل	گوجه‌فرنگی	بادمجان
کلم تکمه	کرفس		لوبیای آمریکایی
کلم پیچ	چغندر برگی		طالبی
کلم قمری	کاسنی		کدو مسمایی
تره‌فرنگی	کاهو		کدو تنبل
پیاز	سیب‌زمینی		سیب‌زمینی شیرین
جعفری			هندوانه
نخود			...
ترپچه			
ریواس			
اسفناج			
شلغم			

گیاهان زینتی

۱- گیاهان چوبی

درختان ✓

- خزان دار (افرا، سپیدار)

- همیشه سبز (کاج، سرو)

درختچه ها ✓

- خزان دار (یاس خوشه ای، رز)

- همیشه سبز (خرزهره، شمشاد)

۲- گیاهان علفی

چندساله ها ✓

- گلها (شمعدانی، اختر)

- گیاهان برگری (برگ انجیری، چمن)

دوساله ها (ختمی، انگشتانه) ✓

یکساله ها (آهار، اطلسی) ✓

- ۱- گياهان نوشابه ای (چای، قهوه، کاکائو)
- ۲- گياهان شيرابه ای (کائوچو)
- ۳- گياهان دارویی
- ۴- گياهان ادويه ای (وانیل، دارچین)

گیاهان نوشابه‌ای

- گروهی از گیاهان هستند که از آن‌ها محصولات نوشیدنی تهیه می‌شود و اهمیت اقتصادی و دارویی زیادی در جهان دارند. این گیاهان معمولاً در مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری رشد می‌کنند و دارای ترکیبات فعال زیستی خاصی هستند که علاوه بر طعم و عطر، اثرات فیزیولوژیکی و دارویی نیز دارند.

گیاهان شیرابه‌ای

- گروهی از گیاهان که از آنها ماده‌ای به نام شیرابه (Latex) استخراج می‌شود که در بافت‌های داخلی گیاه جریان دارد و معمولاً در پاسخ به زخم‌ها یا آسیب‌های فیزیکی ترشح می‌شود. یکی از مهم‌ترین محصولات شیرابه‌ای، کائوچو یا لاستیک طبیعی است که از شیرابه گیاه (*Hevea brasiliensis*) استخراج می‌شود.

گیاهان دارویی

- به آن دسته از گیاهان اطلاق می‌شود که دارای ترکیبات زیست‌فعال (bioactive compounds) با اثرات درمانی، پیشگیرانه یا تعدیل‌کننده عملکردهای فیزیولوژیک بدن موجودات هستند. این ترکیبات می‌توانند به شکل مستقیم یا غیرمستقیم در درمان بیماری‌ها، تقویت سلامت عمومی و یا به عنوان مواد اولیه در صنعت داروسازی به کار روند.

گیاهان ادویه‌ای

- به گیاهانی اطلاق می‌شود که برخی از اندام‌های آن‌ها (مانند دانه، پوست، ریشه، میوه یا گل) حاوی ترکیبات معطر، طعم‌دهنده و گاه ضد میکروب هستند و به‌طور گسترده در صنایع غذایی، دارویی و آرایشی کاربرد دارند.
- این ترکیبات شامل روغن‌های فرار (**Essential oils**)، آلدئیدها، فنول‌ها، ترین‌ها و سایر متابولیت‌های ثانویه‌ای هستند که به گیاه عطر و طعم خاص می‌دهند

اهمیت دارویی و زیستی گیاهان ادویه‌ای:

- حاوی ترکیبات فنولی با خواص آنتی‌اکسیدانی قوی
- نقش در بهبود هضم غذا، تقویت سیستم ایمنی، و کاهش التهاب
- برخی دارای اثرات ضدسرطانی، ضد دیابت و ضد میکروب هستند

